

Nr 222.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av kronojordlägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i Vittangi by, Jukkasjärvi socken; given Stockholm slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför följande.

Sedan med anledning av uppkommen fråga angående upprättande av byggnadsplan för Vittangi by i Jukkasjärvi socken länsstyrelsen i Norrbotens län i skrivelse den 14 april 1936 anhållit, att kammarkollegiet måtte avgiva yttrande rörande äganderätten till lägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i sagda by, lät kollegiet verkställa utredning härom, varav framgick, att vid år 1896 fastställd, för Jukkasjärvi socken verkställd avvittning för kronans räkning avsatts ett flertal utmål och

jordområden, som icke upptagits i jordeboken, ehuru de syntes utgöra för sig bestående fastigheter, att bland dessa fastigheter inom Vittangi skifteslag märktes: »Utmål för sockenhus m. m. litt. d» om 4.9930 hektar och »Utmål för plats för kyrkostugan litt. e» om 8.6700 hektar, samt att kollegiet genom beslut den 14 februari 1931 förordnat, att nämnda under litt. d och litt. e upptagna områden skulle upptagas i jordeboken för Jukkasjärvi socken bland kronoegendomar under allmän disposition, jordlägenheter, med benämningarna Sockenstuguplatsen nr 1 respektive Kyrkostuguplatsen nr 2.

Med överlämnande av förevarande utredning anförde kammarkollegiet i skrivelse den 22 maj 1936 till länsstyrelsen, att av utredningen framginge, att de ifrågavarande lägenheterna tillhörde kronan, samt att kollegiet jämlikt 3 § i den för kollegiet gällande instruktionen, torde äga vård och inseende över lägenheterna. Då fråga om förändrad disposition av lägenheterna eller deras försäljande syntes hava uppkommit, anmodade kollegiet länsstyrelsen att vidtaga de förberedande åtgärder och föra de förhandlingar, som i sådant avseende påkallades, samt därefter till kollegiet inkomma med förslag och yttrande i samma avseende.

Länsstyrelsen avgav i skrivelse den 22 juli 1937 till kammarkollegiet det begärda yttrandet och överlämnade därvid förutom en från överlantmätaren i länet införskaffad karta över Vittangi by, upprättad för laga skifte åren 1919—1920, utdrag av kommunalfullmäktiges i Jukkasjärvi socken protokoll den 21 mars 1937 ävensom yttranden från landsfiskalen i Vittangi distrikt och överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt.

Enligt nyssnämnda protokollsutdrag hade fullmäktige, efter underhandlingar mellan länsstyrelsen och Jukkasjärvi kommun, beslutat antaga ett av länsstyrelsen gjort erbjudande om utverkande av försäljning till kommunen av ifrågavarande lägenheter för en köpeskilling av 4,800 kronor ävensom att bidra till finansieringen av byggnadsplan för Vittangi kyrkby med 4,500 kronor, därest kommunen finge förvärva lägenheterna för nämnda köpeskilling.

Landsfiskalen i Vittangi distrikt, som fann köpeskillingen lämpligt avvägd, upplyste beträffande områdena i fråga, att vissa enskilda personer under tiden mellan avvittringen och laga skiftet själva tagit sig en del rättigheter samt anförde bl. a.:

Huru oberättigade deras anspråk än kunde förefalla vore det ingalunda uteslutet att de framdeles komme att framställa anspråk på ersättning. Sålunda hade hemmansägarna Olof Johansson Lasu, Jakob Lundström och Greta Vilhelmina Lahti vid tiden omedelbart efter avvittringen utan tillstånd uppodlat mark till en areal av omkring 3 hektar. De uppgåve nu, att de odlat marken i den tron att denna tillhörde Vittangi by och att de vid framtida laga skifte skulle få tillgodoräkna sig de odlade områdena. Denna förklaring förtjänade dock knappast någon tilltro. De hade sedermera tidvis erlagt arrende för de odlade områdena. Vidare hade tre enskilda ägare å kronans ifrågavarande områden för omkring 30—40 år sedan åt sig uppfört var sin mindre gård utan att hava erhållit tillstånd därtill. Det syntes väl kunna ifrågasättas, om icke dessa nu kunde avhysas från områdena ifråga. I annat fall borde väl förhållandet iakttagas vid kronans uppgörelse med

kommunen angående försäljningen. Slutligen arrenderade sägägaren Herman Olsson i Vittangi från kyrkstuguområdet en mindre areal till sågplats. Arrendetiden hade uppgivits skola utgå år 1941.

Överjägmästaren i Övre Norrbottens distrikt förmälde sig icke hava någon erinran att göra mot den ifrågasatta köpeskillingen.

För egen del anförde länsstyrelsen i sin berörda skrivelse den 22 juli 1937 bl. a. följande:

Ehuru den erbjudna köpeskillingen, 4,800 kronor, i och för sig måhända kunde synas låg, ville länsstyrelsen emellertid på det livligaste förorda, att lägenheterna överlåtes till kommunen till detta pris, främst med hänsyn till att den enligt länsstyrelsens mening — jämväl ur allmän synpunkt — betydelsefulla frågan om upprättande av byggnadsplan för Vittangi kyrkby genom sådan försäljning omedelbart erhöles sin lösning. Som ytterligare skäl för lägenheternas försäljning till nu angivet pris ville länsstyrelsen anföra följande. Enligt länsstyrelsens uppfattning finnes ingen som helst utsikt till att kommunen med fasthållande av sitt åtagande i fråga om bidrag till kostnaderna för byggnadsplanens upprättande komme att antaga ett anbud om lägenheternas övertagande till högre pris än det nu föreslagna. Vid tidigare förhandlingar hade kommunen aldrig bjudit högre belopp än 1,000 kronor. De vid avvittningen meddelade föreskrifterna angående lägenheternas användning kunde sägas medföra en viss, låt vara icke nödvändigtvis för all framtid gällande gravation av offentlighetsrättslig natur. De syntes i varje fall giva vid handen, att kronan icke varit inställd på att spekulera i en blivande värdestegring å dessa markområden. Härtill komme, att exploateringen av områdena vore en sak, som endast kunde ske på tämligen lång sikt. Den komme därtill att ställa sig relativt kostsam för kommunen, då lägenheterna till stor del bestode av myrmark och flygsandsområden. Länsstyrelsen ansåge knappast, att i blivande köpehandling borde intagas några förbehåll till förmån för sådana enskilda personer, som utan att kunna åberopa laglig nyttjanderätt inom lägenheternas område verkställt odlingsarbete eller uppfört byggnader. Däremot syntes förbehåll böra göras till förmån för sägägaren Herman Olsson, som enligt uppgift av revirförvaltaren i Jukkasjärvi revir för 10 år från och med den 1 januari 1930 arrenderade ett område om 1.2 hektar av lägenheten Kyrkostuguplatsen nr 2. Härjämte ville länsstyrelsen erinra om att Jukkasjärvi skoldistrikt genom kammarkollegiets beslut den 28 maj 1937 mot avgäld, som komme att bestämmas, erhållit nyttjanderätt till 1.3 hektar av lägenheten Sockenstuguplatsen nr 1.

Med utlåtande den 7 december 1937 har kammarkollegiet till Kungl. Maj:t överlämnat handlingarna i ärendet, däribland jämväl utdrag av protokoll, fört vid kommunalfullmäktiges sammanträde den 3 oktober 1937, utvisande bl. a., att fullmäktige beslutat att försäljningen finge avse områdena i befintligt skick och att sålunda kommunen frikallade kronan »från allt ansvar, som eventuellt kan vara förbundet med den omständigheten att påpekad bebyggelse och odling under årens lopp olovligen kommit att äga rum å områdena».

För egen del anförde kammarkollegiet i sitt utlåtande:

Kollegiet har intet att erinra mot att ifrågavarande lägenheter genom länsstyrelsens i Norrbottens län försorg försäljas till Jukkasjärvi kommun för en sammanlagd köpeskillning av 4,800 kronor.

De enskilda personer, vilka verkställt odlingsarbete eller uppfört byggnader inom lägenheternas område utan att därför kunna åberopa laglig nyttjanderätt, torde likväl, därest lägenheterna förblivit i kronans ägo, kunnat påräkna att erhålla nyttjanderätt till de områden, vilka de tagit i besittning, därest så kunnat ske utan olägenhet för det allmänna. Anledning finnes visserligen att antaga, att samma synpunkter komma att anläggas av kommunen, men vid lägenheternas försäljning till kommunen synes likväl någon formell säkerhet böra beredas dessa personer att det arbete och de kostnader, som nedlagts på de områden de tagit i besittning, må i skäligen utsträckning komma dem tillgodo. Kollegiet anser att dylikt skydd lämpligen skulle kunna beredas dem genom att länsstyrelsen före överlåtelsen till kommunen föranstaltar uppgörelse med varje innehavare av dylikt område om nyttjanderätt eller ersättning. Härvid torde kommunen böra beredas tillfälle att framföra sina synpunkter och tillses, att gjorda nyttjanderättsupplåtelser ej komma att försåras genomförandet av en blivande byggnadsplan. Försäljningen synes böra ske allenast under förutsättning, att dessförinnan, i överensstämmelse med vad nyss anförts, frågan om nyttjanderättsupplåtelse eller gottgörelse till bemälda personer ordnats; och torde böra uppdragas åt länsstyrelsen att härom gå i författning. Vid försäljningen, för vilken erfordras riksdagens medgivande, torde i övrigt följande villkor böra föreskrivas.

1) Lägenheterna, som försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, tillträdas å dag, som länsstyrelsen äger bestämma.

2) Köpeskillingen gäldas kontant senast vid tillträdet.

3) Köparen bestrider ej mindre lagfarts- och övriga med köpet förenade kostnader än även alla å tiden från och med tillträdesdagen å lägenheterna belöpande skatter och onera.

4) Kronan fritager sig från annan hemulsskyldighet än köpeskillingens återbärande.

5) Försäljningen skall icke medföra upphörande av eller inskränkning i den enskilda personer enligt träffade avtal tillkommande nyttjanderätt till område å lägenheterna. Godkänd ersättning till person, som brukat område å lägenhet, skall gäldas av kommunen enligt upprättad förteckning å dylika ersättningstagare och det belopp envar skall erhålla.

Beträffande köpeskillingsmedlen yttrade kollegiet, att desamma borde tillgodoföras statsverket såsom diverse inkomster.

Med anledning av vad kammarkollegiet sålunda anført har länsstyrelsen, efter hörande av kommunalfullmäktige i Jukkasjärvi socken, den 29 januari 1938 avgivit infortrat utlåtande.

Kommunalfullmäktige hava vid sammanträde den 16 januari 1938 beslutat vidhålla sitt omförmälda beslut den 3 oktober 1937.

Länsstyrelsen har i sitt den 29 januari 1938 avgivna utlåtande anført bl. a.:

Beträffande frågan huruvida före försäljningen åtgärder böra vidtagas till förmån för sådana enskilda personer, som utan att kunna åberopa laglig nyttjanderätt verkställt odlingsarbete eller uppfört byggnader inom lägenheternas område, så har länsstyrelsen tidigare i ärendet såsom sin åsikt uttalat, att förbehåll i sagda riktning knappast borde intagas i en blivande köpehandling vid försäljning av lägenheterna till kommunen. Då länsstyrelsen intagit denna ståndpunkt har det främsta skälet därtill varit, att länsstyrelsen på grund av ingående kännedom om kommunens inställning till frågan ansett det fullständigt uteslutet att sagda personer eller deras rättsägare genom en försäljning till kommunen skulle komma i säm-

re ställning än om kronan fortfarande vore ägare till områdena. Kommunen har sålunda redan i handling visat sig synnerligen tillmötesgående då det gällt ersättning för intrång till sådana personer, varom nu är fråga. Under dessa förhållanden har länsstyrelsen ansett det mindre lämpligt och i varje fall överflödigt att genom förbehåll sanktionera dessa mer eller mindre egenmäktiga åtgärder i fråga om odlings- eller byggnadsverksamhet inom lägenheterna. Länsstyrelsens betänkligheter äro emellertid icke av den art, att länsstyrelsen uttryckligen motsätter sig det av kammarkollegiet föreslagna förfarandet. Emot de för försäljningen i övrigt föreslagna villkoren har länsstyrelsen ej något att erinra.

Vid sitt utlåtande har länsstyrelsen fogat en från Olof Johansson Lasu i Vittangi till länsstyrelsen inkommen skrift med erinringar mot den ifrågasatta försäljningen jämte i anledning därav införskaffad utredning.

Kammarkollegiet har slutligen, i anledning av länsstyrelsens sistnämnda yttrande, i utlåtande den 19 februari 1938 anfört:

Kollegiet vill understryka, att kollegiet icke avsett att bland köpevillkoren skulle intagas förbehåll till skydd för det oreglerade nyttjande av lägenheterna, som nu äger rum från enskilda personers sida, men däremot avsåg att, innan försäljningen ägde rum, ett uppordnande beträffande lägenheternas nyttjande skulle ske genom länsstyrelsens försorg i samförstånd med kommunen. Resultatet av detta uppordnande skulle därefter enligt de föreslagna villkoren respekteras. Måhända kan med hänsyn till kommunens av länsstyrelsen vitsordade inställning till saken den föreslagna åtgärden icke anses oundgängligen erforderlig. Kollegiet föreställer sig emellertid att ett sådant uppordnande skulle vara till gagn för såväl kommunen som därav berörda enskilda personer, varför kollegiet saknar anledning frånträda sitt förslag härom. Att såsom i ärendet ifrågasatts någon ersättning borde från Kungl. Maj:ts och kronans sida gäldas vare sig till enskilda personer eller till kommunen för nedlagda förbättringar anser kollegiet däremot uteslutet.

I likhet med länsstyrelsen och kammarkollegiet tillstyrker jag, att krono- *Departements-
chefen.* jordlägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i Jukkasjärvi socken må försäljas till Jukkasjärvi kommun för en köpeskilling av 4,800 kronor. Riksdagens medgivande härtill torde emellertid böra inhämtas. Därest dylikt medgivande lämnas, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de närmare villkoren för försäljningen. Det synes i detta sammanhang ej erforderligt att pröva frågan, vilka åtgärder som, på sätt kammarkollegiet föreslagit, i samband med försäljningen av lägenheterna böra vidtagas till förmån för sådana enskilda personer, som utan att kunna åberopa laglig nyttjanderätt verkställt odlingsarbete eller uppfört byggnader inom lägenheternas område.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronan tillhöriga kronojordlägenheterna Sockenstuguplatsen nr 1 och Kyrkostuguplatsen nr 2 i Vittangi by, Jukkasjärvi socken, må försäljas till Jukkasjärvi kommun för en köpeskilling av 4,800 kronor samt på de villkor i övrigt Kungl. Maj:t bestämmer.

Kungl. Maj:ts proposition nr 222.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Folke Ericson.